چیرۆك
لە ئیتالیا

■ مکسیم گۆرگی ■

فؤاد حسین کردویەتی بەکوردی

لە ئیسگــەیــەکی چکــۆلــەی نیــوان رۆمــاو جەنــەوەدا چاودیـریکـاری پوولـەکـان دەرگای ئەو دەستەیەی کردەوە کە ئیمەی تیدا بووین بە هۆی بۆیەچی‌یەکی روو گرژەوە پیریکی کوت و کوێری لاوازی بە ژورداکرد.

هەردووکیـان بەزەردەخـەنـەو ناسکی‌و خۆشی‌یـەوە وتیـان «گەلێ پیرە!»

بەلام پیـرە یەکـەمجـار پیاوێکی دۆزی‌یەوەو بە دەستە رەق هەلاتووەکەی گازندەی لە هەردوو یارمەتیدەرەکەی‌کرد پاشان تەپلە قوپـاوەکەی بەسەنکینی‌و رووخۆشی‌یەکەوە لەسەر سەرە سپی‌یـەکـەی بەرزکـردوەو ئینجـا بەتـاکـە چاوێکی بەوردی سەیری شوینەکانی کردووتی:

«رێگەم دەدەن؟»

خەلکــە کە رێگـەیـان دا. . دانیشت پالی لێ دایـەوە. . هەردوو دەسـتی نایـە سەرئـەژنـۆ ئارەق کردووەکـانی. . زەردەخەنەیەکی وشك کەوتە سەردەم و لیوی کەدانیان تیدا نە مابوو.

برادەرەکەم لی‌ی پرسی:

«باپیرە. . بۆکوێ دەچیت؟

پیاوە پیرەکە گورج وتی:

«ئای، نا. هەرسێ ئیستگە لیرەوە. هەرئەوەندەیە. . ئەچم بۆ ئەوەی شایی کورەزاکەم ببینم. . .»

پاشی چەنـد چرکـەیـەك، لەگـەل ئاوازو بەزمی نالـەی پێچکـەی شەمەندەفەرەکە وەك چلێکی شکاوەی دەم گێژەلوکە بە چەپ و راستا لایدەکردەوە و قسەی بۆ دەکردین و وتی:

« من لیگـۆریم» ئیمـەی لیگـۆری بەتواناو بەکارین. هەر ئەمـاشـای من بکـەن. سیـازدە کورو چوار کچم هەیـەو ژمـارەیـەکیش کچەزاو کورەزام هەیـە کە نازانم ژمـارەیـان چەندەو ئەمە دووەم کچەزامە کەژن دەهێنێ. ها. . باشە؟»

ئیمـەش بە جووتـە لە چاوە تەنیـاکەی ورد دەبینەوە. . لیل بووبوو بەلام هیشتا گەشی تیدا مابوو پی‌کەنی‌و وتی:

ئەماشام کەن بۆ پاشاو بۆ وولاتەکەم چیم خستۆتەوە پاشان وتی:

باشە چۆن چاوم لە دەستدا؟ ئەمە دەگەرێتەوە بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ. ئەو دەمـە منـدالێکی بچـووك بووم. یارمـەتی باوکم لە نان پەیـداکـردنـدا دەدا. رۆژێـك لە رەزەکـەدا وارێکـەوت باوکم زەوی دەکێـلا. زەویش لای ئیمـە رەقـەو بەردەلانی‌یـە ئەوی کاری تیـدا دەکـات دەبێ زۆر وریـابێ‌و ئاگـاداری خۆی بکـات. . چەند پارچە بەردێ لەدەم نووکی

پاچەکەی باوکمەوە دەرپەرین و دایان بە ناوی چاومداو ئێستاکە بیرم نایە کە چەند ئێشم پێ‌گەیی بەلام ئەوەم لەیادە ئەوڕۆژە کە نانی نیوەڕۆم دەخوارد چاوم لە شوێنی خۆی خزا. بەرێزان ئەمەش زۆر بە سام بوو. ویستیان بیخەنەوە شوێنی خۆی‌و ئەم کارەشیان بە پارچە نانێکی گەرم چارەسەرکرد کە لە سەرچاوم دایاننا. بەلام زۆری نە برد کە چاوم بە تەواوی لە دەست چوو!»

پیاوە پیرەکە بەتواناو خێرا خێرا ڕوومەتە ڕەنگ پەڕیوە تاریك و چرچ و لۆچەکانی هەڵ‌ئەگولوفت پاشان زەردەخەنەیەکی خۆشی وشك جارێکی تر دایگرتەوە.

- وەك ئەمڕۆ ئەوسا ئەوەندە پزیشك نەبوو. خەلکی بەبێ مێشکی‌و نەزانی دەژیان. ئای. بەلێ. بەلام ڕەنگە دل و دەروونیان باشتر بوویێ وانیە؟

بۆ چوونێکی فیلبازانەی نالەبار دەم و چاوە کوێرەکەی کە پارچەیەك چەرمی پر چرچ و لۆچ بوو. قژە خۆلەمێشی‌یەکەی داگرت کەلە کۆپەلێکی بوگەنی‌دەکرد.

«جا ئەگەر دەستی‌دا بە قەدەر ئەوەی من ژیام ئێوەش بژین. ئەو دەمە دەتوانن ڕاستی لە هەموو کەسێ بگەن. ئێوەش و انالێن؟ بە پەستیەکەوە پەنجەیەکی ڕەش دا گیرساوی خواری بەرزکردەوە هەروەك بیەوێ یەکی تەمێ بکات - «گەورەکەم ئێستا دەربارەی خەلکی شتێکتان پێ دەلێم...» «من سیازدە سالان بووم ئێستا لەوسا لاوازترو بچکۆلەترم. هەر لەو هەردەتەدا لە کاردا گورج و گۆل بووم ماندووبوونم نەدەزانی چی‌یەو باوکم هەرئەمەی بۆ بەجێ هێشتم. چونکە ئەو پارچە زەوی‌و خانووەی کە هەیبوو بۆ دانەوەی ئەو قەرزانە فرۆشران کە لە سەری بوون. بەم جۆرە بە تاکە چاوێك هەردوو مەچەکەکانم لە هەرکوێ یەك کارێکم بووزیایەوە دەژیام... سەردەمێکی ناخۆشی بوو.. بەلام هەرزەکار گوێ بە ناخۆشی نادات.. وانی‌یە؟

«کە تەمەنم نۆسالان بوو تووشی کچێ هاتم وارێکەوت کە خۆشم بوێ. ئەویش وەك من هەژار بوو.. بەلام کچێکی کەلەگەت لەمن بەهێزتر بوو. لەگەل دایکە پەککەوتەکەی‌دا دەژیا. ئەویش وەك من هەموو کارێکی دەکرد کە بیدرایە.. ڕیبازێکی تەواوی نەبوو.. بەلام دل و دەروون باش بوو لە سەرو لەشی‌یەو سەرێکی تێگەیشتوانەی هەبوو... نەك هەرئەوە دەنگێکی خۆشیشی هەبوو. هەروەکو گۆرانی‌بێژێکی لێهاتوویێ ئای کە گۆرانی باشی ئەزانی‌و دەنگ خۆشیش شتێکی بەچێژو بەنرخە. منیش خۆم دەمزانی گۆرانی باش بلێم «ڕۆژێ لێم پرسی شوو دەکەیت؟ «بەسلەمینەوە وتی. کوێرە ئەمە کارێکی ناپەسەندو کەرانە ئەبێت! چونکە هەریەکە لە ئێمە - من و تۆ - هیچمان نی‌یە. چۆن دەتوانین بژین؟»

«ڕاستی یەکەشی وابوو. نە من نە ئەو هیچمان شك دەبرد. بەلام ئایا هەرزکارێك و کچێ هیچ پێویستی‌یەکیان بە خۆشەویستی نیە؟

باش ئەزانن کەچی دەلێم نالێم دلداران خۆشەویستیان بەسەرنابەن.

بەم جۆرە سووربوون و تیم گەیان کەمەبەستم چی‌یە.

«ئەنجام وتی کەواتە.. باشە. ڕەنگە تۆ ڕاست بکەیت.. ئەگەر مریەم - یارمەتی تۆشو یارمەتی‌منیش بدات. ئێستائێمە لە یەك جیاین گومانی تێدا نی‌یە کە ئەگەر بیەوی‌بەیەکەوەبژین دەست دەداتە بالمان!»

بەم جۆرە چوینە لای قەشە

«قەشەکە وتی. ئەمە شێتی‌یە. باشە بۆ لە لیگوربە ئەم هەموو سوالکەرو دەست برانە بەس نین؟ ئەی گیان لەبەرە کولۆلەکان. ئێوە ئەهریمەن یاریتان پێ دەکات نەیەلن لە خشتەتان بیات. ئەگینا ئەم لاوازی‌یەتان لەسەرتان زۆر دەکەوێ:»

کچ و کوری گەرەکە کە گالتەیان پێ کردین. پیرەکان بێ دەنگ بوون بەلام لاو بەو جۆرەی کەدەیەوێ کەلله ڕەق و زانایە! کاتی چوونەپەر دەهات. ئەو ڕۆژەمان لە ڕۆژانی کۆنتر دەولەمەندتر نەبووین بگرە نەشمان دەزانی لە کوێ ئەوشەوە بەسەربەرین... «ئیدا وتی: بابچینە ڕەزەکان. بۆ نەچین؟ مرۆڤ لە هەرکوێ‌یەك بێ مریەم بەزەیی پێدا دێتەوە «بەم جۆرە ڕێ‌کەوتین. کە زەوی ڕاخەین و ئاسمان بدەین بە خۆماندا.

گەورەکانم ئێستا چیرۆکێکی تر دەست پێ دەکات، وا چاکە گوێم لێ بگرن چونکە باشترین چیرۆکی هەموو ژیانمە:

شەوی بوك و زاوایەتی بو بەیانی جیوفانی پیر وتی : - ماوەیەك زورنا لە جرسین هامسین کارم لاکرد. نەشی دەویست باسی ئەم شتە بچووکانە بکات : -

«ئوگو، ئەبێ ئەو ژووره کونەی مەرەکانی تێدابوو پاکی بکەیتەوە، ژوورەکە وشکە چونکە سالێك زیاترە مەرەکانی سەریان پێدانەکردووە. کای پاکی تیا بلاوکەرەوە بەلام ئەگەر ئێدا ویستان تیا دانیشن باشتر وایە پاکی بکەیتەوە.

«ئەوێ بووە مالمان!

«کە من خەریکی پاککردنەوەی ژوورەکەبووم و بەدەم کارەکەوە هەندێ گورانیم دەوت سەرنجم دا ئەبینم کوستاتزوی دارتاش دووکانەکەی خوی بەجێ هێشتووەو راوەستاوە... پێیوتم! وادیارە تو ئیدا لێرە دائەنیشن؟ باشە ئەی رایەختان کوا؟

مەبەستم ئەوەیە کەی لە پاککردنەوەی ژوورەکە بویتەوە بێتە لام بتدەمێ.»

«کاتێ من ئەمویست بچمە لای، ماریای دووکانداری درندەی هەلەوەر هاواری کرد.

«ئەم دوو شێتە دەبنە ژن و مێردو نەپێخەفیان هەیە نە پشتی! کوێرە تو شێتی، بەلام بووکیم بو بنێرە...»

«ئێتورفیانو، پیاوە شەلەکەی تاوباداری پەکی خستبوو، لە بەر دەرگاکەی خویەوە بەماریای وت:

لێی بپرسە بو میوانەکانی بادەی چەندە پاشەکەوت کردووە؟ کە ئەمەی گێرایەوە وتی: ئاخ، ئەبێ زەلام بوتا ئەم سنوورە دەربەست نەبێ!»

فرمێسکێکی رووناك بەیەکی لە چرچە قوولەکانی روومەتیا هاتە خوارێ، سەری بەپشتا خست، بێ دەنگ پێکەنی ئیسکی قورقوراگەی شڵوا پێستە وشك هەلاتووەکەی لەرزی «ئای گەورەکانم، گەورەکانم،» کە ئەمەی ئەوت خەریك بوو لەبەر پێکەنین گەروێی بگیرێ وەکو منداليش دەستی رادەوەشان. جابو بەیانی ئاهەنگێران هەرچیەکمان پێویست بوو لەمالەکەدا لامان کوبووەوە - لە پەیکەری مریەم و.. تەشت و قاپەو قاچاخ و کوتالی کەتانی و هەموو شتێ. سوێنتان بو دەخوم ئیدا پێکەنی و گریا، هەروەها ئەوپێکەنی و من گریام - خەلکە کە هەموو پێکەنین - چونکە باش نیە روژی شایی زەلام بگری لێرەدا کەس و کار و هوزەکەمان هەموویان پیمان پێکەنین!

گەورەکانم! تاسنوورێکی بێوەی جوانەکەمافی ئەوەت هەبێ کە خەلکی ناوبنێی کەس و کارو هوزت. لەوەش باشتر ئەوەیە کەوا هەست بکەیت ئەوا نە کەس و کارو هوزتن. واهەست بکەیت لێتەوە نزیکن، لات پەسەندن و ئەمانە ئەوانەن ئەماشای ژیانت وەکو شتێکی هیچ و پووچ یاخود گالتە پێکردنەوە ناکەن!

«ئای کە چون شایەك و چ روژیبوو! دانیشتوانی گەرەکە کە هەموویان ئاهەنگەکەیان بینی. هەریەکەیان ملی نابو ئەو تەویلەیەکە لە چاوترو کاندنێکدا بووە مالێکی پوشتەو پەرواخ و رازاوە.. هەمووشتێکمان هەبوو! بادەو میوە، گوشت و نان هەموان خواردیان و هەموان بەختیار بوون...

ئەمەش گەورەکانم لەبەر ئەوەیە لەوە بەختیاریتر نیە کە دەستی خەلکی بگریت و یارمەتی بدەیت. بروام پێ بکەن لە وەنایاب ترو جوانتر نیە!

«قەشەش هات. وتارێکی شیرینی داو تیایدا وتی: «ئالیرەدا دوو کەس هەن کاریان بو هەمووتان کردو ئێوەش چێتان لە سەربووو توانیتان کردتان بو ئەوەی ئەم روژە بکەنە بەختیارترین روژی ژیانیان ئەمەش بوو کەدەبێ بیکەن، چونکە کاریان بوتان کردووەو کاریش لە دراوی مس و زیوو گەورەترە. کار هەمووکاتێ لەو خەلاتە گەورەترە کەلە سەری وەری دەگری! چونکە دراو دەروات، بەلام کارەکە دەمێنێتەوە.. ئەم دووکە سەش دلخوش و زیندوون. ژیانیان ناخوش بوو، کەچی گازندەیان نەکرد. لە وانەبوو کە ژیانیان لەوە زور ناخوشتریش بێ کەچی لەگەل ئەوەشدا بێزار نەبوون. ئێوەلە کاتی پێویستیاندا یارمەتیان دەدەن. هەر یەکەیان دوو دەستی پاك و دوو دلی ئازایان هەیە.»

«زور شتی وت کە بریتیبوون لە ستایشی من و ئیداو هەموو کوبووبووەکان!»

پیاوە پیرە کوێرەکە بە تاکە چاوەکەی سەرنجی هەمووماني داو گەرایەوو تافی لاوی یە لە دەست چووەکەیو وتی:

«گەورەکانم، ئاوا بە کورتی شتێکی خەلکیم بو گێرانەوە.. باسێکی خوشیبوو... جاوانیە؟»